בְּתוֹךְ הַנַּחַל

סְעוּדַת שְׁלִישִׁית פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ ה׳תשע״ח

חִבּוּרִים נִדָּרִים וְנִפְלָאִים, מְעוֹרְרִים נְעִירִים וּמְחַזְּקִים, אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַנַּחַל נוֹבְעִי מְקוֹר חָכְמָה נוֹבְעִים, לְהַחֲיוֹת נֶפֶשׁ כָּל חַי וּמִשָּׁם יִשְׁקוּן הָעֲדָרִים, לְהִתְחַזֵּק בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא בְּכָל דֶּרֶךְ שֶׁיִּרְצוּ נְעִימָיו

אֲשֶׁר נֶאֶמְרוּ עַל יְדֵי מוֹרֵנוּ רַבִּי **יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעזֶער** שְׁלִיט״א עַל פִּי דַּרְכּוֹ הַטְּהוֹרָה שֶׁל **קֶרֶן מוֹהֲרַא״שׁ זי״ע**

הִנֵּה בְּפָרָשָׁה הַזּוֹ קוֹרְאִים אָנוּ עַל פְּסוּקִים נוֹרָאֵי הוֹד מְאֹד מְאֹד, הַפְּגִישָׁה הַמְּעוֹרֶרֶת וְהַמְרוֹמֶמֶת שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק עִם אֶחָיו, אַחֲרֵי שֶׁהֵם מָכְרוּ אוֹתוֹ וְכוּ׳, וְעָבַר עָלָיו מֵאֶחָיו מַה שֶּׁעָבַר, עַד שֶׁסִּבֵּב אֹתָם בְּמִשְׂחָק כָּזֶה עַד שֶׁיִּחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה וְיִתְחָרְטוּ עַל מַה שֶּׁעָשׂוּ, וְאָז עָנָה וְאָמַר לָהֶם (בְּרֵאשִׁית מה, ה): ״וְעַתָּה **אַל תֵּעָצְבוּ וְאַל יִחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מְכַרְתֶּם אֹתִי הֵנָּה כִּי לְמִחְיָה שְׁלָחַנִי אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם**״, וְזֹאת יָדוּעַ שֶׁהַלָּשׁוֹן ׳וְעַתָּה׳ הוּא לְשׁוֹן תְּשׁוּבָה, כַּמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה כא סִימָן ו׳) עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית ג, כב): ״וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ״, אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא מְלַמֵּד שֶׁפָּתַח לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא פֶּתַח שֶׁל תְּשׁוּבָה, ׳וְעַתָּה׳, אֵין ׳וְעַתָּה׳ אֶלָּא תְּשׁוּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים י, יב): ״וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה׳ אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם לְיִרְאָה״, עַיֵּן שָׁם. רוֹאִים מִזֶּה, שֶׁהַלָּשׁוֹן ׳עַתָּה׳ הוּא לְשׁוֹן תְּשׁוּבָה, וְזֶה מַה שֶּׁכָּתוּב פֹּה בַּפָּסוּק: ״וְעַתָּה **אַל תֵּעָצְבוּ**״, הַיְנוּ שֶׁסִּבֵּב אֹתָם וְלֹא עָזַב אוֹתָם עַד שֶׁחָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה וְהִתְחָרְטוּ עַל מַה שֶּׁעָשׂוּ, וְאָמְרוּ (בְּרֵאשִׁית מב, כא): ״אֲבָל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ״, וְלֹא רַק שֶׁהֵרְאָה לָהֶם דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה, אֶלָּא עוֹד יוֹתֵר הֵרְאָה לָהֶם תְּשׁוּבָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה כְּשֶׁאָמַר לָהֶם: ״וְ**אַל יִחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מְכַרְתֶּם אֹתִי הֵנָּה כִּי לְמִחְיָה שְׁלָחַנִי אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם**״, שֶׁהֵרְאָה לָהֶם אֶת הַגְלוּי הָאֱמוּנָה, אֵיךְ שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עֲלֵיהֶם כְּלָל, וְאַדְרַבָּה! הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְלֹא מֵהֶם, וְאָז הֵם הִתְחִילוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ עַל מַה שֶּׁעָשׂוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית מה, ג): **וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אֶחָיו אֲנִי יוֹסֵף הַעוֹד אָבִי חָי וְלֹא יָכְלוּ אֶחָיו לַעֲנוֹת אֹתוֹ כִּי נִבְהֲלוּ מִפָּנָיו**: וְאוֹמֵר רַשׁ״י: **נִבְהֲלוּ מִפָּנָיו** – מִפְּנֵי הַבּוּשָׁה: וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי מוֹהֲר״ן חֵלֶק א׳ סִימָן כב): שֶׁצַּעַר הַבּוּשָׁה גָּדוֹל מְאֹד יוֹתֵר מֵעֹנֶשׁ גֵּיהִנֹּם, עַיֵּן שָׁם. וְהֵם הִתְבַּיְּשׁוּ מְאֹד מִמֶּנּוּ עַל שֶׁזָּכָה לְמַדְרֵגָה כָּזוֹ, שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד כְּלָל עֲלֵיהֶם, אֶלָּא הַהֵפֶךְ, עוֹד מְגַלֶּה אֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהַכֹּל הָיָה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ.

וְהִנֵּה הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ אוֹמֵר, שֶׁלּוּלֵא שֶׁהָאַחִים מָכְרוּ אֶת יוֹסֵף – וְלֹא הָיָה יוֹסֵף מַגִּיעַ לְמִצְרַיִם לִפְנֵי אֶחָיו וּמְשַׁפַּחְתּוֹ – לֹא הָיְתָה בְּכָלָל מְצִיאוּת כָּזוֹ שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל יַחֲזִיקוּ מַעֲמָד בַּמָּקוֹם הַשָּׁפֵל הַזֶּה - מִצְרַיִם, וְיוֹסֵף הוּא הָיָה זֶה שֶׁסִּלַּל אֶת הַדֶּרֶךְ לְעַם יִשְׂרָאֵל שֶׁיּוּכְלוּ לְהַחֲזִיק מַעֲמָד בְּגָלוּת מִצְרַיִם, עַל יְדֵי שֶׁאֶחָיו מָכְרוּ אוֹתוֹ, וְלֹא רַק שֶׁמָּכְרוּ אוֹתוֹ אֶלָּא גַּם עָבְרוּ עָלָיו מֵהֶם הָאַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין, כִּי שִׁסּוּ בּוֹ אֶת הַכְּלָבִים וְזָרְקוּ עָלָיו אֲבָנִים וְכוּ׳, וְעָבְרָה עָלָיו **סְקִילָה** - כְּשֶׁזָּרְקוּ עָלָיו אֲבָנִים. **שְׂרֵפָה** - הֵם הַנְּחָשִׁים שֶׁהָיוּ בַּבּוֹר כִּי יָדוּעַ אֲשֶׁר ׳נְחָשִׁים׳ נִקְרָאִים גַּם ׳שְׂרָפִים׳, שֶׁזֶּה שְׂרֵפָה. **וְהֶרֶג** - כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שֶׁאָמְרוּ (בְּרֵאשִׁית לז, כ): ״לְכוּ וְנַהַרְגֵהוּ״. **וְחֶנֶק** - הוּא הַבּוֹר שֶׁהִשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ, שֶׁאֵין הֶבֶל לַנְּשִׁימָה בַּבּוֹר.

אֲבָל יוֹסֵף הַצַּדִּיק לֹא נָטַר לָהֶם שִׂנְאָה בַּלֵּב, וְאַדְרַבָּה! קֵרֵב אוֹתָם, וְאָמַר לָהֶם: ״וְעַתָּה **אַל תֵּעָצְבוּ וְאַל יִחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מְכַרְתֶּם אֹתִי הֵנָּה כִּי לְמִחְיָה שְׁלָחַנִי אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם**״, וְחִזֵּק אוֹתָם שֶׁלֹּא יִהְיוּ בְּצַעַר, וּבְזֶה שֶׁהֵרְאָה לָהֶם אֶת מַדְרֵגָתוֹ שֶׁאֵין לוֹ בַּלֵּב עֲלֵיהֶם שׁוּם שִׂנְאָה, הֵם הִתְבַּיְּשׁוּ מְאֹד מְאֹד, אֵיךְ עָשׂוּ דָּבָר כָּזֶה - לַחֲלֹק עַל צַדִּיק כָּזֶה? וְעִנְּשׁ הַגֵּיהִנּוֹם זוֹ הַבּוּשָׁה.

וְהִנֵּה הוּא בֶּאֱמֶת סִבֵּב אִתָּם כָּל כָּךְ מֵחֲמַת שֶׁרָצָה לְהוֹרִיד מֵהֶם אֶת עוֹנָשָׁם, כִּי הַפִּגָּם הָיָה גָּדוֹל, כִּי הֲרֵי רוֹאִים, שֶׁאֲפִילּוּ אַחַר־כָּךְ הָיוּ הָעֲשָׂרָה הֲרוּגֵי מַלְכוּת, כְּדֵי לְכַפֵּר עַל מִכִּירַת־יוֹסֵף. וְלָכֵן הוּא סִבֵּב אִתָּם כָּל כָּךְ בִּדְרָכִים כְּאֵלּוּ, עַד שֶׁיֹּאמְרוּ אֶת הַמִּלִּים הָאֵלּוּ: ״**אֲבָל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ**״, וְיִתְחָרְטוּ בֶּאֱמֶת עַל מַה שֶּׁעָשׂוּ. כִּי הוּא רָצָה שֶׁיִּתְכַּפֵּר לָהֶם מַה שֶּׁעָשׂוּ וְכוּ׳.

כִּי הָעִקָּר מַה שֶּׁהַצַּדִּיק רוֹצֶה הוּא לְחַזֵּק יְהוּדִים, וְלֹא רוֹצֶה, חַס וְשָׁלוֹם, לִנְקֹם, וְתֵכֶף כַּאֲשֶׁר רוֹאֶה שֶׁאַתָּה מַכְנִיעַ אֶת עַצְמְךָ, הוּא עוֹד יְחַזֵּק אוֹתְךָ, כִּי כָּל זְמַן שֶׁאַתָּה עֲדַיִן עוֹמֵד בִּשְׁלָךְ, וְרוֹצֶה לַחֲלֹק וְכוּ׳, וְאֵינְךָ רוֹצֶה לְהַכְנִיעַ אֶת עַצְמְךָ וּלְהַכִּיר אֶת הָעַוְלָה שֶׁעָשִׂיתָ, אָז אַדְרַבָּה! יִרְאוּ מִי יִנָּצֵחַ בַּסּוֹף. אֲבָל בָּרֶגַע שֶׁאַתָּה נִכְנָע וְאַתָּה רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, אָז אַדְרַבָּה! הַצַּדִּיק עוֹד יַעֲזֹר לְךָ.

וְזֶה מַה שֶּׁהָיָה עִם יוֹסֵף הַצַּדִּיק, כַּאֲשֶׁר רָאָה שֶׁנִּתְקַיְּמִים הַחֲלוֹם שֶׁלּוֹ, וְהֵם מִשְׁתַּחֲוִים לוֹ וְנִכְנָעִים אֵלָיו, עוֹד חִזֵּק אוֹתָם וְהֶרְאָה לָהֶם שֶׁאֵין לוֹ שׂוּם טִינָה בַּלֵּב עֲלֵיהֶם, וְיוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל מִן הַשָּׁמַיִם, ״וְלֹא אַתֶּם שְׁלַחְתֶּם אוֹתִי הֵנָּה״, וְעוֹד חִזֵּק אוֹתָם ״וְעַתָּה אַל תֵּעָצְבוּ׳, וְלֹא רַק שֶׁחִזֵּק וּמְחַזֵּק, אֶלָּא עוֹד אָמַר לָהֶם ״כִּי לְמִחְיָה שְׁלָחַנִי אֱלֹקִים״, וַאֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם.

וְיוֹסֵף עוֹד הֶרְאָה לָהֶם שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ, כְּשֶׁלְּעַצְמוֹ, הוּא אֵין וָאֶפֶס, כְּלוּם שֶׁבִּכְלוּם, וְכָל מַה שֶּׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא סִבֵּב כָּאן, הוּא מִפְּנֵי ״וַיִּשְׁלָחֵנִי אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם לָשׂוּם לָכֶם שְׁאֵרִית בָּאָרֶץ וּלְהַחֲיוֹת לָכֶם לִפְלֵיטָה גְּדֹלָה״. וְהִנֵּה ׳שְׁאֵרִית׳ הוּא לְשׁוֹן שִׁרְיִים, שֶׁהוּא מַמָּשׁ אַיִן וָאֶפֶס, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז״ל: שֶׁהַלָּשׁוֹן ׳שְׁאֵרִית׳ הוּא לְשׁוֹן שִׁרְיִים, [(עֵין רְאֵם הַשָּׁנָה יז.) **לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ** וְכוּ׳, לְמִי שֶׁמַּשִּׁים עַצְמוֹ **כְּשִׁרְיִים**;] וְהֶרְאָה לָהֶם יוֹסֵף שֶׁהוּא מַמָּשׁ שִׁרְיִים, כְּלוּם שֶׁבִּכְלוּם, הוּא בִּכְלָל לֹא פֹּה, הַכֹּל מִן הַשָּׁמַיִם, וְהוּא כְּדֶגְמַת תֵּאַטְרוֹן בָּבוֹת, שֶׁעוֹשִׂים מִשְׂחָק כְּאִלּוּ יֵשׁ פֹּה אֲנָשִׁים שֶׁזָּזִים, אֲבָל בְּרוּר שֶׁיֵּשׁ מִי שֶׁמּוֹשֵׁךְ בַּחוּטִים, וְרַק נְדָמֶה כְּאִלּוּ הַבּוּבּוֹת מִתְנוֹעֲעוֹת וְכוּ׳.

וּכְדֶגְמַת שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (חַיֵּי מוֹהַר״ן סִימָן רפ): שֶׁכָּל אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת הַנַּעֲשִׂים בְּכָל הָעוֹלָם הוּא רַק דְּרָאט אַרְבֶּעט [עֲבוֹדַת חוּט בַּרְזֶל] נֶגֶד כָּל הָעוֹלָמוֹת וְכוּ׳; שֶׁכָּל הָעוֹלָם הוּא דְּרָאט אַרְבֶּעט, כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂים הַיּוֹם יוֹסֵף שְׁפִיל – [אַגַּב, בֶּאֱמֶת זֶה לֹא כָּל כָּךְ פָּשׁוּט לַעֲשׂוֹת מִשְׂחָק מִשְּׁבְטֵי י״ה, וְאֵלּוּ שֶׁעָשׂוּ אֶת הַמִּשְׂחָק הַזֶּה לִפְנֵי כַּמָּה שָׁנִים נֶעֱנְשׁוּ, רַחֲמָנָא לִיצְלָן, וְלֹא יָצָא לָהֶם טוֹב מִזֶּה, וְלָכֵן לֹא כְּדַאי לַעֲשׂוֹת מִשְׂחָק מִזֶּה, וְזֶה מִסְכָּן]. אֲבָל בֶּאֱמֶת, כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא כְּמוֹ דֶּגְמַת הַמִּשְׂחָק עִם דְּרוּטִין, בּוּבָּא (בָּאבָּא), כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְסַבֵּב אֶת הַכֹּל מִלְמַעְלָה, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר לָהֶם יוֹסֵף: **״כִּי לְמִחְיָה שְׁלָחַנִי״... ״וְלֹא אַתֶּם מְכַרְתֶּם אוֹתִי״...**

וְהַכֹּל הָיָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, שֶׁכָּל זֶה נַעֲשָׂה בִּכְדֵי שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל יוּכְלוּ לְהַחֲזִיק מַעֲמָד בַּגָּלוּת הַקָּשָׁה הַזּוֹ, וְיוֹסֵף הַצַּדִּיק הִכְשִׁיר לִפְנֵיהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ וְאֶת הַמָּקוֹם, וְלוּלֵא יוֹסֵף שֶׁיָּרַד מִקֹּדֶם לְמִצְרַיִם - לֹא הָיוּ יְכוֹלִים עַם יִשְׂרָאֵל לְהַחֲזִיק מַעֲמָד שָׁם בַּמָּקוֹם הַזֶּה, אֶלָּא הוּא בָּא וְיִשֵּׁר הַדֶּרֶךְ, וְהֵכִין אֶת הַמָּקוֹם לְעַם יִשְׂרָאֵל.

וְהִנֵּה לִכְאוֹרָה קָשֶׁה, אֵיךְ בֶּאֱמֶת לָקַח יוֹסֵף עַל עַצְמוֹ אֶת הָאַחֲרָיוּת הַזֹּאת לְהָבִיא אֶת עַם יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם? אֵיךְ יָדַע שֶׁיַּחֲזִיקוּ מַעֲמָד, וְלֹא יִפְלוּ, חַס וְשָׁלוֹם, בַּמָּקוֹם הַשָּׁפֵל הַזֶּה, שֶׁהָיָה הַמָּקוֹם הֲכִי יָרוּד וּפָחוּת בָּעוֹלָם? אֶלָּא הָאֱמֶת בַּהַתְחָלָה כְּשֶׁיָּרְדוּ אֶחָיו וְרָאָה אוֹתָם בַּהַתְחָלָה, הוּא אָכֵן אָמַר לְעַצְמוֹ, כָּל זְמַן שֶׁאֵין לָהֶם הַכְנָעָה אֵינִי יוֹדֵעַ אֵיךְ יַחֲזִיקוּ מַעֲמָד. אֲבָל הָרֶגַע שֶׁיֵּשׁ לָהֶם הַכְנָעָה אֲלַי, הַיְנוּ יֵשׁ לָהֶם הַכְנָעָה אֶל הַצַּדִּיק, כְּבָר יֵשׁ לָהֶם תִּקְוָה לְהַחֲזִיק מַעֲמָד.

וְלָכֵן רוֹאִים גַּם־כֵּן, שֶׁהֵכִין יוֹסֵף אֶת אֶחָיו לִמְפְגָּשׁ עִם פַּרְעֹה, וְאָמַר לָהֶם שֶׁיַּגִּידוּ לְפַרְעֹה שֶׁהֵם **אַנְשֵׁי מִקְנֶה** - רוֹעֵי צֹאן, וְהִנֵּה יָדוּעַ, אֲשֶׁר הַצֹּאן מַכְרִחִים לָלֶכֶת אַחֲרֵי הָרוֹעֶה. וְטִבְעָם שֶׁל הַצֹּאן וְהַכְּבָשִׂים הוּא שֶׁהוֹלְכִים אַחֲרֵי הַכֶּבֶשׂ הָרִאשׁוֹנָה, וְלָכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בָּבָא קַמָּא נב ע״א): ׳כַּד רָגִיז רַעְיָא עַל עָנָא עָבִיד לְנָגְדָּא סְמוּתָא׳ - שֶׁכַּאֲשֶׁר הָרוֹעֶה רוֹגֵז עַל הַצֹּאן - [לָעֵז הַמּוֹשֶׁכֶת מְנַקֵּר עֵינֶיהָ, וְנִכְשֶׁלֶת וְנוֹפֶלֶת בַּבּוֹרוֹת וְהָעֵדֶר אַחֲרֶיהָ, כָּךְ כְּשֶׁהַמָּקוֹם נִפְרָע מִשּׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל מְמַנֶּה לָהֶן פַּרְנָסִים שֶׁאֵינָן מְהוּגָנִין - רַשׁ״י]. וְהָעֵז בְּוַדַּאי מוֹלִיכָה אוֹתָם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, דֶּרֶךְ אֲבָנִים וּבוֹרוֹת וְכוּ׳, וְכוּ׳, וּמְסַכְּנִים כָּל הַכְּבָשִׂים צְרִיכִים לַעֲבוֹר אֶת הַדֶּרֶךְ הָעֲקוּמָה וְהַכּוֹאֶבֶת הַזּוֹ, אוֹ עוֹד יוֹתֵר גָּרוּעַ שֶׁנּוֹפֶלֶת לְתוֹךְ צוֹק, וְכָל הַכְּבָשִׂים נוֹפְלִים אַחֲרֶיהָ.

וְכָל זֶה מֵחֲמַת שֶׁאֵין לָהֶם מַנְהִיג אֲמִתִּי שֶׁיַּנְהִיג אוֹתָם, אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ מַנְהִיג וְרוֹעֶה נֶאֱמָן לְהַצֹּאן, וְהוּא שׁוֹמֵר עֲלֵיהֶם וּמוֹלִיךְ אוֹתָם כָּרָאוּי לְרוֹעֶה נֶאֱמָן - אָז הֵם מִשְׁמָרִים.

וְהִנֵּה בְּמִצְרַיִם הָיָה בִּדְיוּק הַהֵפֶךְ, שָׁם הָיָה אָסוּר שֶׁיִּהְיֶה לַצֹּאן רוֹעֶה וּמַנְהִיג, אֶלָּא כָּל צֹאן וְצֹאן כָּל כֶּבֶשׂ הָיָה מֵיָחֵס וּמַנְהִיג לִכְשֶׁלְּעַצְמוֹ, וְעָשׂוּ מִכָּל צֹאן עֲבוֹדָה־זָרָה, כָּל אֶחָד הוּא רַבִּי, אֵין הַכְנָעָה, כְּמוֹ שֶׁנָּהוּג הַיּוֹם בְּהוֹדוּ, שֶׁעָשׂוּ אֶת הַפָּרָה לֶאֱלִיל, וּכְשֶׁפָּרָה עוֹבֶרֶת בָּרְחוֹב - כֻּלָּם צְרִיכִים לַעֲמֹד וְלֹא לָזוּז וְלָתֵת כָּבוֹד לַפָּרָה, וְכֵן כָּל הָרְכָבִים צְרִיכִים לַעֲצֹר וּלְחַכּוֹת שֶׁהַפָּרָה תַּעֲבֹר אֶת הַכְּבִישׁ, וְכָךְ הָיָה נָהוּג גַּם בְּמִצְרַיִם עִם הַצֹּאן, שֶׁעָשׂוּ מִזֶּה אֱלִיל.

וְלָכֵן אָמַר לָהֶם יוֹסֵף שֶׁיַּגִּידוּ לְפַרְעֹה שֶׁהֵם אַנְשֵׁי מִקְנֶה - וְרוֹעֵי הַצֹּאן, שֶׁהַפֵּרוּשׁ הוּא שֶׁנָּהוּג אֶצְלָם מִדַּת הַהַכְנָעָה אֶל מַנְהִיג וְצַדִּיק אֲמִתִּי, וְהֵם נִכְנָעִים לָרוֹעֶה, כִּי הֲרֵי פַּרְעֹה כְּשֶׁשְּׁאַל אוֹתָם: ״מַה מַּעֲשֵׂיכֶם״? כָּל כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְטוֹבָתוֹ הַפְּרָטִית, לְטוֹבַת עַצְמוֹ הָיָה דּוֹרֵשׁ, וְהוּא רָצָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַשְּׁבָטִים לְטוֹבָתוֹ הַפְּרָטִית...

[דִּגְמַת מַה שֶּׁעָשׂוּ הָרְשָׁעִים עִם הָעוֹלִים הַתְּמִימִים, כְּשֶׁהֶעֱלוּ אוֹתָם לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל - הִשְׁתַּמְּשׁוּ עִמָּהֶם לַעֲבוֹדַת פֶּרֶךְ לִבְנוֹת כְּבִישִׁים, כִּי הַנְּתִיקִים לֹא נוֹתְנִים כָּל כָּךְ מַהֵר שֶׁיַּעַבְדוּ עֲלֵיהֶם, לָכֵן הֵם לָקְחוּ אֶת הַתְּמִימִים הַתְּמִימִים, וְעָשׂוּ אֹתָם עֲבוֹדַת פֶּרֶךְ כְּמוֹ עֲבָדִים, וְכֵן רָצָה פַּרְעֹה לַעֲשׂוֹת עִם עַם־יִשְׂרָאֵל].

וְאַחֲרֵי שֶׁאָמְרוּ לוֹ שֶׁהֵם אַנְשֵׁי מִקְנֶה, וּמִתְבַּטְּלִים אֶל הָרוֹעֶה, הֵם רוֹעֵי צֹאן, מַה עָנָה לָהֶם פַּרְעֹה? (בְּרֵאשִׁית מז ה): **"וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ וְאַחֶיךָ בָּאוּ אֵלֶיךָ"!** וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה, מַה הַפֵּרוּשׁ 'בָּאוּ אֵלֶיךָ', בְּוַדַּאי 'בָּאוּ אֵלֶיךָ', אֶלָּא לְמִי בָּאוּ? מַה רָצָה פַּרְעֹה לְהַגִּיד פֹּה? אֶלָּא פַּרְעֹה אָמַר אֶת זֶה בְּכַוָּנָה עֲמוּקָה וּנְכוֹנָה: 'בָּאוּ אֵלֶיךָ' - 'אֵלֶיךָ' דַּיְקָא, כִּי הֵם לֹא שַׂיָּכִים אֵלַי כְּלָל, כִּי הֲרֵי הֵם נִכְנָעִים לַצַּדִּיק, וְהֵם אֵינָם עוֹשִׂים אֶלֶיל מִכָּל כֶּבֶשׁ, אֶלָּא הֵם יוֹדְעִים טוֹב טוֹב שֶׁחַיָּבִים שֶׁיִּהְיֶה רוֹעֶה, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמְרוּ לְפַרְעֹה שֶׁהֵם 'רוֹעֵה צֹאן', הַיְנוּ שֶׁהֵם הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הַצַּדִּיק וּמִתְבַּטְּלִים אֶל הַצַּדִּיק כְּדֶגְמַת הַצֹּאן אֶל הָרוֹעֶה, וְחַיָּבִים רוֹעֶה. וְלָכֵן "וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ וְאַחֶיךָ בָּאוּ אֵלֶיךָ" - 'אֵלֶיךָ' דַּיְקָא, וְהֵם לֹא שַׂיָּכִים אֵלַי.

וְזֶה הָיָה הַסִּימָן, שֶׁעַל יְדֵי זֶה יָדַע יוֹסֵף שֶׁיַּחְזִיקוּ מַעֲמָד, וְיוּכְלוּ לְהִתְקַיֵּם בַּגָּלוּת הַזּוֹ, וְלֹא יִפְלוּ, חַס וְשָׁלוֹם. כִּי תֵּכֶף כְּשֶׁהֵם נִכְנָעִים לַצַּדִּיק, נִכְנָעִים לְיוֹסֵף, יִהְיֶה לָהֶם קִיּוּם בַּגָּלוּת.

וְזוֹהִי הָעֲבוֹדָה שֶׁל צַדִּיק אֱמִתִּי, שֶׁאֵינוֹ מַפִּיל אֶת הָאָדָם, כִּי סְתָם מַנְהִיג, כְּשֶׁאֶחָד בָּא וְאוֹמֵר שֶׁעָבַר עַל עֲבֵרָה כָּזוֹ וְכָזוֹ, וְשׁוֹאֵל: "מַה אֶעֱשֶׂה עַכְשָׁו"? יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיֹּאמַר לוֹ בְּתְמִיהָה וּבְהִתְפַּעֲלוּת: 'עֲבֵרָה כָּזוֹ עָשִׂיתָ'? "אֵינִי יוֹדֵעַ אִם עֲדַיִן יֵשׁ לְךָ תִּקּוּן"! אֲבָל צַדִּיק אֱמִתִּי לֹא יַגִּיד לְאָדָם כָּךְ, וְלֹא יַתְחִיל לְצַעֵק עָלָיו מִיָּד "מַה עָשִׂיתָ"? וְכוּ', וְכוּ', אֶלָּא הַצַּדִּיק וְהַמַּנְהִיג הָאֱמִתִּי אוֹמֵר לוֹ מִיָּד 'אַל תַּעֲצֹבוּ', הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עֲדַיִן אוֹהֵב אוֹתְךָ! וְאַדְרַבָּא! הַצַּדִּיק מוֹסִיף וְנוֹתֵן רֵיחַ טוֹב בַּנְּשָׁמוֹת עַל־יְדֵי תּוֹכַחְתּוֹ, כְּמוֹ הַתּוֹכֵחָה שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁהוֹכִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל עַל מַעֲשֶׂה הָעֶגֶל, שֶׁעַל יְדֵי תּוֹכַחְתּוֹ נָתַן בָּהֶם רֵיחַ טוֹב, וְאָמַר לָהֶם עֲדַיִן חֲבִיבוּתָא גַּבָּן, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עֲדַיִן אוֹהֵב אוֹתְךָ, כַּמּוּבָא בַּגְּמָרָא (שַׁבָּת פח:), וְהַצַּדִּיק מְחַזֵּק וּמְקָרֵב אוֹתוֹ וּמְגַלֶּה לוֹ אֶת הָאַהֲבָה וְחִבָּה שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵלָיו, וְאַחַר כָּךְ הוּא מֵעַצְמוֹ מַתְחִיל לִתְפֹּס אֶת עַצְמוֹ, וְלִשְׁאֹל אֶת עַצְמוֹ, 'אַיֵּה וְהֵיכָן אֲנִי בָּעוֹלָם', 'אֵיךְ הָיִיתִי יָכוֹל לַעֲבוֹר אֶת פִּי הַשֵּׁם וְלִמְרֹד בּוֹ כָּל כָּךְ', וְהוּא בְּעַצְמוֹ מַתְחִיל לְהִתְחָרֵט מְאֹד וְחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא.

וְזוֹהִי הָעֲבוֹדָה שֶׁל הַצַּדִּיק שֶׁיּוֹדֵעַ וְגַם מַכְנִיס בַּמְקֹרָבִים אֵלָיו אֶת הַיְדִיעָה הַזֹּאת, שֶׁהַכֹּל מִן הַשָּׁמַיִם, וּמַכְנִיס בָּהֶם כָּל־כָּךְ אֶת הַגִּלּוּי הָאֱמוּנָה, שֶׁאֲנַחְנוּ פֹּה מִתְנַהֲלִים רַק מִלְמַעְלָה הַיְנוּ מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וַאֲנַחְנוּ כְּמוֹ בֻּבּוֹת 'דְּרָאט אַרְבָּעט', וְכָל מַה שֶּׁקּוֹרֶה אִתָּנוּ - הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא סִבֵּב אֶת זֶה, וְאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל. וְהַכֹּל כְּמוֹ מִשְׂחָק, שֶׁמְּנַהֲלִים אוֹתָנוּ מִלְמַעְלָה, וּמַה שֶּׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה זֶה עִם כַּוָּנָה עֲמוּקָה לְהַחֲיוֹת עַם רַב, וְהַכֹּל לְטוֹבָה.